

Després de la Covid-19 (I): o nedem junts o ens ofeguem

«Set efectes generals que la crisi del coronavirus comportarà en la gestió política i pública de les nostres societats»

Sanitaris treballant a l'hospital d'Olot. | Martí Albesa

Malgrat les reiterades advertències de la comunitat científica, encara hi ha qui interpreta la crisi derivada de la Covid-19 (de salut i humanitària, però també econòmica i social) com un fet insòlit, aïllat, imprevisible. Sota aquesta perspectiva, alimentada per alguns polítics d'aquí i d'arreu, calen respostes excepcionals i *ad hoc* per fer-hi front. Mesures excepcionals per abordar una crisi sanitària extraordinària per, un cop superada, tornar a una pretesa normalitat.

Altrament, podem fer-ne una interpretació que s'incardina estretament amb l'època que vivim. Una crisi de gran abast inserida en un moment històric de gran complexitat a escala global: un autèntic canvi d'època. I que, per descomptat, tindrà efectes substancials i de llarg recorregut a la societat, l'economia i fins i tot en els valors i representacions culturals del nostre món als inicis del segle XXI. Des d'aquesta perspectiva, cal qüestionar-nos els efectes d'aquest sotrac social monumental en la *cosa pública*, en la gestió dels afers públics, en la política d'allò comú.

Realment la crisi del virus produirà efectes substancials en la política i la gestió pública? Ho farà com una fase més d'un procés històric que podem analitzar i interpretar? Les meves respostes a ambdues qüestions són afirmatives, tot i reconèixer que la nostra capacitat d'anàlisi és limitada i massa propera als fets. En propers articles voldria compartir amb vosaltres, lectores i lectors, aspectes i vessants específiques i més detallades. Avui, però, apunto de forma telegràfica set efectes generals que la crisi comportarà, al meu entendre, en la gestió política i pública de les

nostres societats.

1. La cosa pública (el comú, la gestió dels afers públics) prendrà de nou un protagonisme destacat. Malgrat les corrents neoliberals, la desafecció política o la crisi actual dels sistemes democràtics, la crisi reafirma la necessitat d'un espai públic robust, el pilar de les societats avançades; per tant, la política (entesa com la gestió conjunta d'allò comú) i la gestió pública (que desenvolupa les polítiques públiques i els serveis públics essencials) esdevenen més que mai àmbits clau pel progrés i el benestar col·lectiu.

2. La major importància atorgada als afers públics i la crisi econòmica i social que ja tenim a les portes requeriran d'una major intel·ligència política en societats més madures i informades; alhora, d'una major exigència en la gestió dels afers públics: professionalitat i competència, eficàcia i eficiència. Més enllà de proclames populistes i lideratges messiànics (que n'hi haurà), l'exigència ciutadana reclamarà sensatesa, intel·ligència política i eficàcia en la gestió de les polítiques públiques.

3. En aquest context, el coneixement esdevé un vector crític per a la governança d'allò comú. La crisi sanitària de la Covid-19 així ens ho ha demostrat. Coneixement expert per atendre problemes complexos. Ciència, tecnologia i gestió pública avançada al servei dels reptes socials, tant se val si són de caràcter local o global. D'acord amb Daniel Innerarity, en el seu llibre *La democracia del conocimiento* (2011) "*los problemas a los que se enfrenta actualmente la humanidad requieren una gran movilización de conocimiento. Si queremos resolver esos problemas, hemos de ser capaces de generar una gran cantidad de conocimiento, lo cual requiere formas de organización y cooperación para las que todavía no estamos suficientemente preparados*". En aquest sentit "*las cuestiones que se dilucidan en el ámbito de la ciencia son también asuntos de ciudadanía*"; i "*los principales problemas de una democracia son menos problemas de voluntad política que fallos cognoscitivos que hemos de resolver con un mejor conocimiento de las complejas realidades que gobernamos?*".

4. En estreta interrelació amb els punts anteriors, les polítiques públiques i la gestió dels afers públics requeriran nous valors i una major capacitat de resposta, així com d'anticipació i previsió. Un cop més, la crisi que estem vivint en pròpia pell així ho exemplifica. Seguim treballant sota esquemes caducs d'una etapa històrica que ja no és la nostra: burocràcies envellides, lentes i reactives, sistemes d'informació caducs, jerarquies absurdes per inoperants, organitzacions i professionals introspectius que es justifiquen a si mateixes sense atendre adequadament la ciutadania i allò comú. Manuel Castells s'hi referia fa uns dies en un article sota el concepte d'"Estat del Benestar desburocratitzat". Caldrà aprofundir (amb decisió i lluny del pur màrqueting polític i públic) en l'ètica pública, la integritat, la transparència en la gestió política, el retiment de comptes i l'avaluació de polítiques. Humanitzar la gestió pública, fer-la realitat en l'acció quotidiana dels milers i milers de professionals que, farts de discursos i proclames buits, reclamaran el seu reconeixement i les eines per poder treballar amb dignitat i eficàcia.

5. Malgrat un cert ressorgiment present dels Estats-nació (replegament, reivindicació nacional, mirada portes endins) és inevitable que la política i la gestió dels afers col·lectius es resolgui cada cop més en les esferes global i local. El vell aforisme de 'pensar globalment i actual localment' prendrà més força i significat. D'una banda, la globalització requereix majors graus de cooperació, solidaritat i treball d'intermediació a escala internacional. Malgrat el descrèdit actual de les institucions internacionals, necessitem més i millor governança internacional i global. Un camí llarg i ple d'incerteses i obstacles, però l'escenari cap a acords i governances compartides globals és inevitable en diversos aspectes, tals com el canvi climàtic, les pandèmies, el comerç internacional, els drets i deures ciutadans. Caldrà veure si la Unió Europea serà capaç de repensar-se i construir un marc polític ambiciós i harmoniós, més enllà dels interessos particulars dels Estats i les seves corrents populistes, promovent un nou marc econòmic, social i ambiental més just. D'altra banda, creixerà la rellevància de la gestió política dels afers locals (ciutats, regions), allí on la política i la gestió es fan realitat i atenen directament a les necessitats dels ciutadans i ciutadanes.

6. La gestió política avançada dels afers públics reconeix que la complexitat de que abans parlàvem requereix una alta dosi de capacitats d'aliança entre institucions, organitzacions, empreses, societat civil. El reconeixement, des de la humilitat, de que cap institució disposa de totes les eines i capacitats plenes i que per tant el treball reticular i en aliança és imprescindible. La jerarquia d'una època passada (que també hem vist reivindicar-se en la gestió de la crisi a l'Estat, amb el ridícul més o menys disfressat) ha de donar pas a la col·laboració, també en les aliances públic-privat que seran més necessàries que mai. D'acord de nou amb Innerarity "*los sistemas más complejos no pueden ser gobernados desde el vértice jerárquico, lo que supondría una simplificación que no se corresponde con la riqueza, la iniciativa y la pericia de sus elementos (?) Un mundo reticular exige una gobernanza relacional (?) La nueva gobernanza apunta a una forma de coordinación entre los agentes políticos y sociales caracterizada por la regulación, la cooperación y la horizontalidad*".

7. Finalment, com impactarà tot el que hem esmentat en els lideratges polítics i públics? La societat complexa que albirem requerirà cada cop més de lideratges competents, íntegres, amb visions a llarg termini, col·laboradors, reconeixedors de limitacions pròpies i alienes, que sàpiguen construir aliances i donar sentit a les polítiques i a la gestió pública. Sens dubte conviuran amb lideratges messiànics i populistes, que creuen en la idiotesa dels ciutadans i que recepten solucions fàcils i immediates a problemes complexos, sovint de caire global. Veurem quins d'aquests estils s'imposen en l'arena política de cada país; sens dubte, serà un reflex del grau de maduresa social i de cultura política.

Com va dir l'aleshores president de la Comissió Europea José Manuel Durão Barroso l'any 2008, "o nedem junts o ens ofeguem junts". Aquesta és la qüestió de fons que dominarà els afers polítics i públics (tant domèstics com internacionals) els propers decennis.

[noticiadiari]2/199826[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/197029[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/198648[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/198615[/noticiadiari]
?[noticiadiari]2/198572[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/198469[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/198064[/noticiadiari]